

Received: 29 November 2022

Revised: 25 January 2023

Accepted: 8 May 2023

CONCEPTUAL POLITICS

Chatchaphanu YIMAON¹ and Wanlada KANCHOM¹

¹ Faculty of Humanity and Social Sciences, Valaya Alongkorn Rajabhat University Under the Royal Patronage, Thailand; chatchapan@vru.ac.th (C. Y.); wanlada.k@vru.ac.th (W. K.)

Handling Editor:

Associate Professor Dr.Piyakorn WHANGMAHAPORN   Sripatum University, Thailand

(This article belongs to the Theme 1: Humanities & Social Sciences for Sustainable Development)

Reviewers:

1) Associate Professor Dr.Bukhoree YEEMA

Songkhla Rajabhat University, Thailand

2) Assistant Professor Dr.Karn BOONSIRI

Sukhothai Thammathirat Open University, Thailand

3) Dr.Pornchanok RUENGVIRAYUDH

Chiang Mai University, Thailand

Abstract

This article aims to develop a Conceptual Politics that used a documentary research method for a period of 12 years to collect history and discipline in political science, concepts and theories in political science, teaching and learning in political science, and presenting the work of politics. The results of the study revealed that Political scientists should change their mindset from applying the political concept for explaining political phenomena to set the concept to be the work of politics. Political scientists then devised a plan or design a method, process, or create an outcome that enabled the learners happen to the work of politics or the “conceptual politics” in the minds of the learners.

Keywords: Conceptual Politics, Political Science, Work of Politics

Citation Information: Yimaon, C., & Kanchom, W. (2023). Conceptual Politics. *Journal of Interdisciplinary Research: Graduate Studies*, 12(1), 241-250. <https://doi.org/10.14456/jirgs.2023.21>

การเมืองมโนทัศน์

ชัชพันธ์ ยิ้มอ่อน¹ และ วรณลดา กันต์โถม¹

1 คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์;
chatchapan@vru.ac.th (ชัชพันธ์); wanlada.k@vru.ac.th (วรณลดา)

บรรณาธิการผู้รับผิดชอบบทความ:

รองศาสตราจารย์ ดร.ปิยากร หวังมหาพร มหาวิทยาลัยศรีปทุม
(บทความนี้เป็นส่วนหนึ่งของหัวเรื่องที่ 1: มนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์เพื่อการพัฒนาอย่างยั่งยืน)

ผู้ทรงคุณวุฒิผู้พิจารณาบทความ:

- 1) รองศาสตราจารย์ ดร.บุษมณี ยี่หะ มหาวิทยาลัยราชภัฏสงขลา
- 2) ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.กานต์ บุญศิริ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช
- 3) อาจารย์ ดร.พรชนก เรืองวีรยุทธ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

บทคัดย่อ

บทความมีจุดประสงค์การวิจัยเพื่อพัฒนาแนวคิดการเมืองเชิงมโนทัศน์ ซึ่งใช้วิธีการวิจัยเชิงเอกสาร เป็นระยะเวลา 12 ปี เพื่อเก็บรวบรวมข้อมูลประวัติศาสตร์สาขาวิชาทางรัฐศาสตร์ แนวคิดและทฤษฎีทางรัฐศาสตร์ วิธีการจัดการเรียนการสอนทางรัฐศาสตร์ และการนำเสนอผลงานทางรัฐศาสตร์ ผลการศึกษาพบว่า นักรัฐศาสตร์ควรปรับเปลี่ยนมุมมองที่เริ่มต้นจากการประยุกต์ใช้แนวคิดเพื่ออธิบายปรากฏการณ์ทางการเมืองเป็นการตั้งต้นว่าแนวคิดคือผลงานทางรัฐศาสตร์ จากนั้นนักรัฐศาสตร์จึงคิดแผนการหรือออกแบบวิธีการ กระบวนการ หรือสร้างผลงานที่จะทำให้ผู้ศึกษาเกิดผลงาน “การเมืองมโนทัศน์” ในจิตใจของผู้ศึกษา

คำสำคัญ: การเมืองเชิงมโนทัศน์, รัฐศาสตร์, ผลงานการเมือง

ข้อมูลการอ้างอิง: ชัชพันธ์ ยิ้มอ่อน และ วรณลดา กันต์โถม. (2566). การเมืองมโนทัศน์. วารสารสหวิทยาการวิจัย: ฉบับบัณฑิตศึกษา, 12(1), 241-250. <https://doi.org/10.14456/jirgs.2023.21>

ปีที่ 12 ฉบับที่ 1 (มกราคม - มิถุนายน 2566)

บทนำ

การเมืองมโนทัศน์ (Conceptual Politics) คือ แนวคิดทางการเมืองที่ผู้วิจัยค้นพบและใช้เพื่อศึกษาการเมือง การทำวิจัยและพัฒนาพร้อมกับการนำเสนอผลงานทางรัฐศาสตร์ เดิมการศึกษาการเมืองและทำวิจัยทางรัฐศาสตร์ คือ การประยุกต์แนวคิดและทฤษฎีเพื่ออธิบายปรากฏการณ์ แต่แนวคิดการเมืองมโนทัศน์เสนอว่า ผลงานวิชาการทางรัฐศาสตร์มีขอบเขตความวิชาการ ตำรา หนังสือ งานวิจัย แต่เป็นมโนทัศน์หรือแนวคิดที่เป็นผลงานทางการเมือง หรือผลงานทางรัฐศาสตร์

ที่มาของแนวคิดการเมืองมโนทัศน์เริ่มต้นจากข้อสังเกตที่มีต่อผลงานทางวิชาการของรัฐศาสตร์ ว่า ผลงานทางวิชาการทางรัฐศาสตร์ส่วนใหญ่เป็นผลงานในรูปแบบหนังสือวิชาการ วิทยานิพนธ์ บทความวิจัย บทความวิชาการ บรรดาผลงานทางวิชาการทางรัฐศาสตร์ข้างต้นมีการนำเสนอแนวคิด ทฤษฎี แนวทางการศึกษาที่นักรัฐศาสตร์ยุคก่อตั้งสาขาวิชาที่ประเทศสหรัฐอเมริกาได้พัฒนาจนได้รับความนิยมและได้รับการยอมรับว่าเป็นองค์ความรู้ทางรัฐศาสตร์จนมีการนำไปจัดการเรียนการสอนในหลายๆ ประเทศ อาทิ แนวทางการศึกษาพฤติกรรมศาสตร์ (Behavioral Science) ทฤษฎีระบบของเดวิด อีสตัน (David Easton) ทฤษฎีความยุติธรรมของจอห์น รอลล์ (John Rawls) ทฤษฎีการตัดสินใจเลือกอย่างเป็นเหตุเป็นผล (Rational Choice) (ไชยันต์ ไชยพร, 2560) สาขาวิชาการเมืองเปรียบเทียบ (Comparative Politics) สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ (Public Administration) ผลจากการวิจัยเพื่อสร้างองค์ความรู้ทางการเมืองข้างต้นมีการนำไปใช้ประโยชน์ในการพัฒนาการมีส่วนร่วมในทางการเมือง การออกแบบการเรียนรู้เพื่อการพัฒนาประชาธิปไตย

อย่างไรก็ตาม ผู้วิจัยมีข้อสังเกตเพื่อที่จะนำเสนอเป็นปัญหาในการวิจัย คือ การศึกษารัฐศาสตร์เป็นการศึกษาในเรื่องนามธรรม เพราะการศึกษารัฐศาสตร์ต้องเริ่มต้นจากการศึกษาแนวคิดและทฤษฎีทางรัฐศาสตร์ ซึ่งผู้วิจัยพบปัญหา คือ แนวคิดและทฤษฎีนั้นมิได้อธิบายการนำไปใช้และผลิตผลงานออกมาเป็นรูปธรรมอื่นใดเลยนอกจากบทความวิชาการ ตำรา หนังสือ งานวิจัย ผู้ศึกษาจำเป็นต้องคิดค้นวิธีการนำไปปรับใช้ ยิ่งไปกว่านั้นคำอธิบายของนักทฤษฎีทางรัฐศาสตร์มิได้มีวิธีการในการทำความเข้าใจ หรือวิธีการการเข้าถึงผลงานของนักทฤษฎีรัฐศาสตร์ที่เป็นนามธรรม ดังนั้นผู้วิจัยจึงมีจุดประสงค์ในการพัฒนาและนำเสนอแนวคิดการเมืองมโนทัศน์เพื่อแก้ไขปัญหา ปรับปรุงวิธีการทำงานทางรัฐศาสตร์ให้เกิดการสร้างผลิตผลงานที่เป็นรูปธรรมออกมาในรูปแบบที่นอกเหนือไปจากผลงานในรูปแบบหนังสือ วิชาการ วิทยานิพนธ์ บทความวิจัย บทความวิชาการ

วิธีการวิจัย

ผู้เขียนใช้วิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยเน้นการทำวิจัยเชิงเอกสาร (Documentary research) เพื่อเก็บรวบรวมและวิเคราะห์ข้อมูล การเก็บรวบรวมข้อมูลใช้เวลาทั้งสิ้น 12 ปี ตั้งแต่ปี พ.ศ.2553 จนถึงปี พ.ศ.2565 ช่วงเวลาดังกล่าวผู้เขียนเริ่มต้นเก็บรวบรวมข้อมูลตามลำดับขั้นตอน ดังต่อไปนี้ 1) ประวัติศาสตร์สาขาวิชาทางรัฐศาสตร์ 2) ทฤษฎีการพัฒนาทางการเมือง 3) การวิจัยในชั้นเรียน 4) ประวัติศาสตร์ความคิดทางการเมือง (History of Political Thought) 5) การวิจัยเชิงปฏิบัติการอย่างมีส่วนร่วม 6) ศิลปะเชิงแนวคิด (Conceptual Art) การเก็บรวบรวมข้อมูลในหัวข้อดังกล่าวทำให้ผู้วิจัยพบวิธีการพัฒนาการศึกษาการเมืองเพื่อให้นักรัฐศาสตร์นำเสนอผลงานให้ปรากฏเป็นรูปธรรม

การเก็บรวบรวมข้อมูลในหัวข้อข้างต้นมีลักษณะสำคัญร่วมกันที่ผู้วิจัยพบวิธีการวิเคราะห์ข้อมูล นั่นคือ การให้ความสำคัญกับแนวคิด (Concept) ซึ่งนักวิชาการที่สนใจในแต่ละหัวข้อดังกล่าวใช้ภาษาเป็นเครื่องมือเพื่อนำเสนอแนวคิด และใช้แปลงแนวคิดเพื่อสร้างผลงานให้ปรากฏเป็นรูปธรรม อาทิ นักรัฐศาสตร์ใช้แนวคิดการพัฒนาทางการเมืองเพื่อพัฒนาการมีส่วนร่วมและเป็นแนวทางในการจัดสรรทรัพยากรเพื่อทำการเมืองให้ทันสมัย ผลงานการพัฒนาที่เกิดขึ้นในสังคมทันสมัย อาทิ ถนน เขื่อน ไฟฟ้า อาชีพ การศึกษาขั้นพื้นฐาน เป็นผลลัพธ์ที่เกิดขึ้นจากแนวคิด

ปีที่ 12 ฉบับที่ 1 (มกราคม - มิถุนายน 2566)

การทำให้ทันสมัย (Modernization) ซึ่งเน้นการพัฒนาเพื่อสร้างความเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจเพื่อเป็นปัจจัยไปสู่การพัฒนาทางการเมือง

การวิเคราะห์ข้อมูลจะดำเนินการด้วยแนวคิดการเมืองมอนิเตอร์ ซึ่งเป็นแนวคิดที่ปรับเปลี่ยนมุมมองการผลิตผลงานทางการเมืองด้วยการเริ่มต้นว่า แนวคิด คือ ผลงานการเมือง (Work of Politics) มิใช่ผลงานวิชาการ บทความ หนังสือ ตำรา เพราะผลงานวิชาการดังกล่าวเป็นผลงานจากการประยุกต์ใช้แนวคิดเพื่อวิเคราะห์ แต่การปรับเปลี่ยนจากการประยุกต์ใช้แนวคิดเป็นแนวคิด คือ ผลงานทางการเมือง นักรัฐศาสตร์สามารถคิดค้นวิธีการ ออกแบบกระบวนการ คำสั่ง สัญลักษณ์ และแผนการให้ผู้ที่ศึกษาเข้าใจเนื้อหาทางการเมืองหรือรัฐศาสตร์

กรอบแนวคิดการวิจัย

กรอบแนวคิดการวิจัยเพื่อพัฒนาแนวคิดเรื่อง การเมืองเชิงมอนิเตอร์ ผู้วิจัยพัฒนกรอบแนวคิดจากนิยาม (Definition) กระบวนการ (Procedure) แปลงความรู้สู่การปฏิบัติ และวิธีการผลิตผลงานทางรัฐศาสตร์

นิยาม

นิยามเป็นวิธีการกำหนดความหมายผ่านการใช้ภาษาเป็นเครื่องมือ การนิยามจึงเป็นวิธีการที่นักรัฐศาสตร์ใช้เพื่อให้ผู้ศึกษาคำนิยามรับรู้ถึงแนวคิดเชิงนามธรรม ผลงานที่สร้างจากแนวคิดและมีอิทธิพลต่อคนส่วนใหญ่ เช่น แนวคิดเรื่องรัฐ (State) ความหมายที่ได้รับการกำหนดขึ้นเป็นคำนิยามสื่อถึงแนวคิดที่ผู้ศึกษารับรู้ผ่านความรู้สึกทางจิตให้เกิดมโนทัศน์ว่ามีคณะบุคคลดำรงตำแหน่งเป็นรัฐบาลและมีอำนาจบังคับบัญชาผูกขาดการใช้อำนาจอธิปไตยเหนือประชาชนที่อยู่ในอาณาเขตที่แน่นอน เช่น ประเทศไทยเป็นมโนทัศน์ที่มีศักยภาพในการรวบรวมผู้คนในอยู่ในอาณาเขตที่แน่นอนได้จำนวนถึง 69.95 ล้านคน หรืออีกคำนิยามที่มีอิทธิพลต่อประชาชนไทยทั่วประเทศ คือ อุดมการณ์ชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ ซึ่งพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว ได้แปลงมโนทัศน์จากคำขวัญของประเทศอังกฤษ “God, King, Country” เพื่อใช้เป็นความคิดทางการเมืองในจัดสรรตำแหน่งหน้าที่ให้เกิดขึ้นในสังคมไทย (ชัชพันธ์ ยิ้มอ่อน, 2564)

กระบวนการแปลงความรู้สู่การปฏิบัติ

กระบวนการแปลงความรู้สู่การปฏิบัติเป็นกระบวนการจัดการความรู้ในทางวิชาการให้ผู้ศึกษาเข้าใจผ่านการลงมือปฏิบัติ เนื้อหา (Content) ขององค์ความรู้ในทางรัฐศาสตร์มีลักษณะเป็นแนวคิด การแปลงความรู้สู่การปฏิบัติจำเป็นต้องอาศัยกระบวนการเพื่อแปลงเนื้อหาเชิงวิชาการที่จำเป็นต้องใช้วิธีการบรรยาย ซึ่งเป็นวิธีการในรูปแบบเดิมเพื่อผลิตผลงานเป็นบทความวิชาการ หนังสือ ตำรา เอกสารประกอบการสอน การเรียนรัฐศาสตร์จึงจำเป็นต้องอาศัยวิธีการจัดการเรียนในรูปแบบเชิงทดลอง หรือการลงมือปฏิบัติเพื่อให้นักเรียนรัฐศาสตร์เกิดมโนทัศน์ทางการเมือง ดังนั้นกรอบแนวคิดเชิงกระบวนการเพื่อแปลงความรู้ในเชิงทฤษฎีสู่การปฏิบัติจึงจำเป็นต้องออกแบบกระบวนการเพื่อให้ผู้ศึกษาการเมืองเกิดประสบการณ์ตรงและแปลงแนวคิดนามธรรมออกมาเป็นผลงานรูปธรรม แนวคิดที่นำมาเป็นกรอบในการแปลงความรู้สู่การปฏิบัติ อาทิ การจัดการเรียนรู้เชิงผลิตภาพ (Productive Learning) การจัดการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning) (กมล โพธิเย็น, 2564) และการวิจัยเชิงปฏิบัติการอย่างมีส่วนร่วม (Participatory Action Research) (อุทัยทิพย์ เจียวิวรรธน์กุล, 2553) กระบวนการจัดการความรู้สู่การปฏิบัติดังกล่าวส่งเสริมให้นักรัฐศาสตร์ออกแบบกระบวนการให้ผู้ศึกษาเกิดมโนทัศน์ที่เกี่ยวข้องในทางรัฐศาสตร์ผ่านกระบวนการวางแผน การสนทนา แลกเปลี่ยนเรียนรู้และสร้างกระบวนการหรือผลงานทางการเมืองเชิงรูปธรรม

การผลิตผลงาน

การผลิตผลงานถือเป็นขั้นตอนสำคัญในการสังเคราะห์กระบวนการตั้งแต่การเริ่มต้นจากคำนิยาม การแปลงความรู้สู่การปฏิบัติจนกระทั่งถึงการนำเสนอผลงานออกมาเป็นรูปธรรม อย่างไรก็ตาม กลุ่มขบวนการเคลื่อนไหวด้านศิลปะแนว “Conceptual Art” หรือศิลปะเชิงแนวคิดได้ตั้งคำถามต่อผลงานศิลปะพร้อมทั้งยืนยันว่า ผลงานศิลปะไม่ว่าจะเป็นรูปวาดหรือปะติมากรรมต่างๆ ไม่ใช่ศิลปะ แต่ศิลปะคือแนวคิด

ปีที่ 12 ฉบับที่ 1 (มกราคม - มิถุนายน 2566)

เลอวิต (LeWitt) นำเสนอว่า ความคิดเป็นสิ่งที่ซับซ้อนหรือสร้างงานศิลปะ สิ่งที่สำคัญที่สุดในการสร้างงานศิลปะ คือ แนวคิด การวางแผน การออกแบบ เขายกตัวอย่างให้ผู้อ่านเข้าใจว่า การเสกศิลปะแนว “คอนเซ็ปชวลอาร์ต” จำเป็นต้องใช้การหยั่งรู้ที่เกิดขึ้นในจิตใจ (intuition) ซึ่งแตกต่างจากงานศิลปะที่รับรู้โดยประสาทสัมผัสทั้งห้าที่ความรู้สึกเกิดขึ้นภายหลังจากที่งานศิลปะผ่านประสาทสัมผัสทั้งห้าเป็นที่เรียบร้อยแล้ว (LeWitt, 1967) การทำงานศิลปะที่เน้นความคิด อาทิ การทำคู่มือการวาดงานศิลปะลงบนกำแพง การจัดทำคู่มือจึงเป็นการวางแผนเพื่อออกแบบที่แสดงให้เห็นถึงการให้ความสำคัญกับความคิดมากกว่าตัวผลงาน ผลงานศิลปะ รูปแบบเป็นเพียงเครื่องมือนำเสนอ “ความคิด” ส่งไปยังผู้เสพงานศิลปะ (Haxthausen, 2014) ดังนั้น ผลงานศิลปะ คือ แนวคิด ผลงานที่ปรากฏในรูปแบบของรูปวาด หรือผลงานอื่นใดที่สัมผัสได้ด้วยประสาทสัมผัสทั้งห้าจึงมีชิ้นงานศิลปะ ศิลปินมีหน้าที่คิดค้นออกแบบวิธีการสื่อสารให้ผู้ชมรับรู้งานศิลปะที่เป็นนามธรรม ส่วนการทำผลงานศิลปะเชิงรูปธรรม ศิลปินจะตั้งใจนำเสนอหรือไม่ก็ได้ ตัวอย่างเช่น งานวาดกำแพงหมายเลข 1180 (Wall Drawing 1180) ของศิลปินชื่อ โจ เลอวิต เขียนคู่มือการสร้างผลงานไว้ว่า “ให้ตีกรอบขึ้นมาเป็นวงกลม ภายในวงกลมให้เขียนเส้นตรง 10,000 เส้น และเขียนเส้นที่ไม่ตรงอีก 10,000 เส้น โดยที่เส้นเหล่านี้ต้องกระจายไปทั่วภาพ” ผลงานชิ้นนี้ของเลอวิตทำให้ศิลปินคนอื่นที่จะวาดตามคู่มือของเขาเกิดประสบการณ์ร่วม หรือในกรณีของผู้เสพงานของเขาจะรับรู้ถึงผลงานศิลปะที่เป็นแนวคิดจากการอ่านคำสั่งในคู่มือและเกิดจินตนาการตาม (LeWitt, 1961)

กรอบแนวคิดการวิจัยข้างต้นประกอบไปด้วย คำนิยาม กระบวนการแปลงความรู้สู่การปฏิบัติ และการผลิตผลงานจะส่งเสริมให้มีการวิเคราะห์และนำเสนอประเด็นของนักรัฐศาสตร์ควรปรับเปลี่ยนมุมมองที่เริ่มต้นจากการประยุกต์ใช้แนวคิดเพื่อสร้างผลงานทางรัฐศาสตร์เป็นการตั้งต้นด้วยการสร้างผลงานเป็นแนวคิดทางรัฐศาสตร์ จากนั้นนักรัฐศาสตร์จึงคิดแผนการหรือออกแบบวิธีการ กระบวนการ หรือสร้างผลงานที่จะทำให้ผู้ศึกษาเข้าถึงผลงานและเกิดผลงาน “การเมืองมโนทัศน์” ในจิตใจของผู้ศึกษา

ผลการวิจัย

ความหมายของการเมืองเชิงมโนทัศน์

การเมืองเชิงมโนทัศน์ คือ ผลงานทางรัฐศาสตร์ หรือผลงานทางการเมืองของนักรัฐศาสตร์ ซึ่งปรากฏออกมาในรูปแบบของคู่มือ คำสั่ง แผนการ กระบวนการ ขั้นตอนหรือให้ผู้ศึกษารับรู้ผลงานผ่านการลงมือทำ หรือการอ่านเพื่อให้เกิดผลงานทางการเมือง หรือรัฐศาสตร์เกิดขึ้นเป็นมโนทัศน์ทางจิตใจ เช่น คู่มือการเขียนพัฒนาการทางรัฐศาสตร์ ซึ่งเริ่มต้นจากการเขียนพัฒนาการของรัฐบาลด้วยการจัดแบ่งยุคการพัฒนา ในยุคแรกเริ่มด้วยหมายเลขหนึ่ง หมายเลขสอง แทนยุคที่สอง หมายเลขสามแทนยุคที่สาม และหมายเลขสี่แทนยุคที่สี่ จากนั้นใช้เส้นตรงขีดเส้นใต้ตัวเลขเพื่อนั้นและแสดงให้เห็นการแบ่งยุคพัฒนาการอย่างชัดเจน ชื่อยุคที่เขียนหลังหมายเลขหนึ่ง คือ ยุคดั้งเดิม หรือเรียกชื่ออีกนัยหนึ่งได้ว่าเป็นยุคที่การศึกษาการเมืองยังไม่มีอัตลักษณ์เป็นของตนเอง ชื่อยุคที่ใช้เขียนหลังหมายเลขสอง คือ ยุคพฤติกรรมศาสตร์ ชื่อยุคที่ใช้เขียนหลังหมายเลขสาม คือ ยุคหลังพฤติกรรมศาสตร์ (อนุสรณ์ ลีมณี, 2543; ชัชพันธ์ ยัมอ่อน, 2553) ดังนั้นเมื่อผู้ศึกษาได้อ่านหรือเขียนตามคู่มือการเขียนพัฒนาการทางรัฐศาสตร์ ผู้ศึกษาจะเกิดมโนทัศน์ขึ้นในจิตใจ ซึ่งมโนทัศน์ที่เกิดขึ้นนั้นเรียกว่า “การเมืองมโนทัศน์” หรือเป็นผลงานทางการเมือง หรือรัฐศาสตร์ที่มีใช้บทความวิชาการ หนังสือตำรา เอกสารอีกต่อไป

ผู้วิจัยยกตัวอย่างการใช้นิยามเพื่อสร้างผลงาน “การเมืองมโนทัศน์” จากการใช้ข้อมูล 1) พัฒนาการทางรัฐศาสตร์ และ 2) ทฤษฎีระบบของเดวิส อีสตัน (David Easton)

ปีที่ 12 ฉบับที่ 1 (มกราคม - มิถุนายน 2566)

แทรกตารางกำหนดคอลัมน์เป็น 5 ช่อง

เขียนเนื้อหาในช่องแรกว่า “สภาพแวดล้อม” ช่องที่สองว่า “ปัจจัยนำเข้า” ช่องที่สามว่า “กระบวนการ” ช่องที่สี่ว่า “ปัจจัยนำออก” และช่องที่ห้าว่า “ผลสะท้อนกลับ”

แทรกแถวด้านล่างของตารางจำนวน 13 แถว

เขียนเนื้อหาในคอลัมน์ที่ 1 แถวที่ 1 ถึงแถวที่ 13 ว่า “รัฐศาสตร์อเมริกัน”

เขียนเนื้อหาในคอลัมน์ที่ 2 แถวที่ 2 ถึงแถวที่ 5 ว่า “รัฐศาสตร์เยอรมัน”

เขียนเนื้อหาในคอลัมน์ที่ 3 แถวที่ 3 ถึงแถวที่ 5 ว่า “ศึกษานโยบายหลังทางประวัติศาสตร์”

เขียนเนื้อหาในคอลัมน์ที่ 4 แถวที่ 4 ถึงแถวที่ 5 ว่า “ไม่มีอัตลักษณ์”

เขียนเนื้อหาในคอลัมน์ที่ 5 แถวที่ 5 ถึงแถวที่ 5 ว่า “แสวงหาอัตลักษณ์”

เขียนเนื้อหาในคอลัมน์ที่ 2 แถวที่ 6 ถึงแถวที่ 9 ว่า “แสวงหาอัตลักษณ์”

เขียนเนื้อหาในคอลัมน์ที่ 3 แถวที่ 7 ถึงแถวที่ 9 ว่า “วิธีการทางวิทยาศาสตร์”

เขียนเนื้อหาในคอลัมน์ที่ 4 แถวที่ 8 ถึงแถวที่ 9 ว่า “พฤติกรรมศาสตร์”

เขียนเนื้อหาในคอลัมน์ที่ 5 แถวที่ 9 ถึงแถวที่ 9 ว่า “วิพากษ์พฤติกรรมศาสตร์”

เขียนเนื้อหาในคอลัมน์ที่ 2 แถวที่ 10 ถึงแถวที่ 13 ว่า “วิพากษ์พฤติกรรมศาสตร์”

เขียนเนื้อหาในคอลัมน์ที่ 3 แถวที่ 11 ถึงแถวที่ 14 ว่า “พัฒนาหรือปรับปรุงแนวทางการศึกษา”

เขียนเนื้อหาในคอลัมน์ที่ 4 แถวที่ 12 ถึงแถวที่ 13 ว่า “หลังพฤติกรรมศาสตร์”

เขียนเนื้อหาในคอลัมน์ที่ 5 แถวที่ 13 ถึงแถวที่ 13 ว่า “พหุนิยมทางแนวการศึกษา”

เติมสีเทาลงในช่องตารางที่มีเนื้อหาเขียนไว้

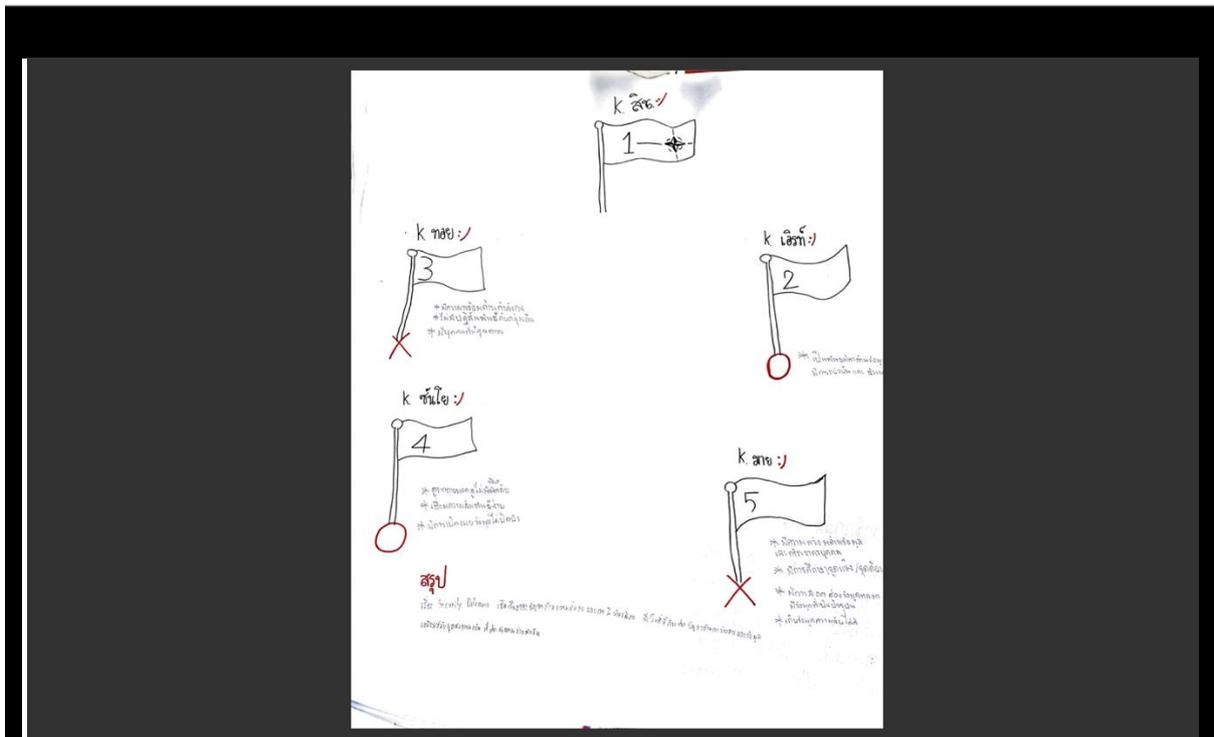
ภาพที่ 1 5 คอลัมน์ 14 แถว

จากภาพวาดตารางเป็นคู่มือการวาดตารางพัฒนาการทางรัฐศาสตร์ที่ผู้วิจัยศึกษาประวัติศาสตร์สาขาวิชาทางรัฐศาสตร์ และทฤษฎีระบบของเดวิด ฮีลตัน เพื่อจัดประเภทข้อมูลว่า ข้อมูลใดเป็นสภาพบริบท ข้อมูลใดเป็นปัจจัยนำเข้า กระบวนการ ปัจจัยนำออก และผลสะท้อนกลับ แต่นักรัฐศาสตร์ที่ใช้แนวคิด “การเมืองมโนทัศน์” มิได้ใช้วิธีการศึกษาการเมืองแบบเดิม นั่นคือ การประยุกต์ใช้ทฤษฎีเพื่อจัดประเภทข้อมูล แต่จะออกแบบวิธีการสร้างประสบการณ์ และการรับรู้สุนทรียภาพทางการเมืองผ่านความรู้สึกทางจิตด้วยการนำเสนอประสบการณ์ร่วมให้ผู้ศึกษานำเอาคู่มือการวาดตารางนี้ไปวาดเพื่อรับรู้การเคลื่อนไหวเปลี่ยนแปลงในระบบการเมือง ซึ่งได้ระบุงการวาดตารางไว้จนเกิดผลงานทางการเมืองขั้นในจิตใจ

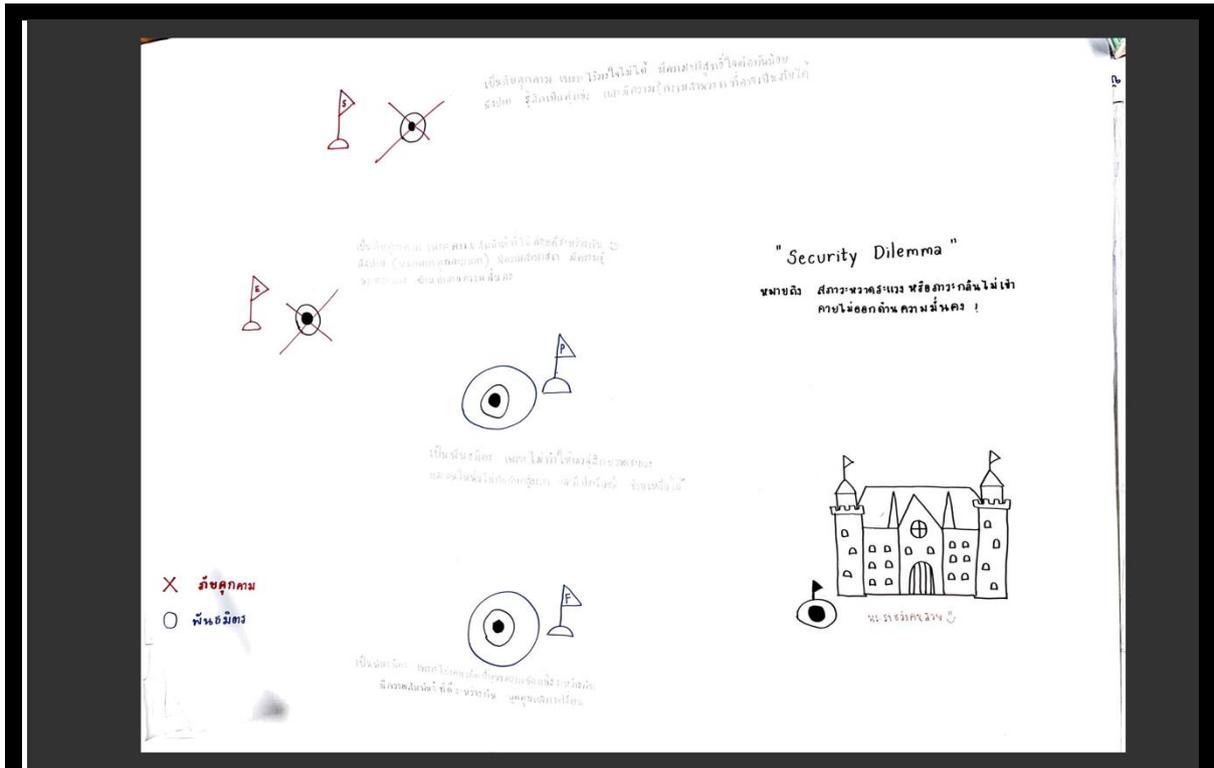
กระบวนการแปลงความรู้สู่การปฏิบัติ: การเมืองเชิงมโนทัศน์สถานการณ์ความยากลำบากทางความมั่นคง ผู้วิจัยได้ใช้วิธีการผลิตผลงานทางการเมืองเชิงมโนทัศน์โดยเลือกแนวคิดสำคัญในวิชาความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ นั่นคือ แนวคิดเรื่องสถานการณ์ความยากลำบากทางความมั่นคง (Security Dilemma) (Wivel, 2019) ผู้วิจัยใช้วิธีการสร้างผลงานทางการเมืองชื่อว่า Flipchart Drawing 02: Security Dilemma เพื่อให้ผู้เสพผลงานวาดผลงานการเมืองลงบนกระดาษฟลิปชาร์ตที่จัดเตรียมไว้ กิจกรรมการผลิตผลงานดังกล่าวเป็นการนำเอาแนวคิดเรื่องสถานการณ์ความยากลำบากทางความมั่นคงให้นักศึกษารัฐศาสตร์เข้าถึงสุนทรียะหรือผลงานทางการเมืองที่เป็นแนวคิด

Flipchart Drawing 02: Security Dilemma

- ค้นหาหนังสือที่มีข้อมูลเรื่อง Security Dilemma หรือ สถานการณ์ยากลำบากด้านความมั่นคง
- วาดจุดพิกัดที่เพื่อนนั่งทำงาน
- X กากบาทพิกัดที่คิดว่าอาจเป็นภัยคุกคาม
- O วงกลมพิกัดที่คิดว่าอาจเป็นพันธมิตร
- สรุปหลักการเรื่อง Security Dilemma ยกตัวอย่างเหตุการณ์ในความสัมพันธ์ระหว่างประเทศที่สามารถประยุกต์ใช้เรื่องนี้ได้

ผลงานการเมืองทั้งสองชิ้นเกิดขึ้นจากนักศึกษารัฐศาสตร์ทำงานการเมืองผ่านคู่มือการวาด Flipchart Drawing 02: Security Dilemma จากรูปแสดงให้เห็นว่า นักศึกษามีอิทธิพลและมีอิสระต่อการสร้างผลงาน คู่มือการวาดมิได้เขียนระบุคำสั่งไว้อย่างเคร่งครัด ดังนั้น นักศึกษามีอิสระในการคิดและพัฒนาผลงานการเมืองในจิตใจ นักศึกษาบางคนใช้ธงเป็นจุดพิกัด หรือบางคนวาดที่มันของตนเองให้แตกต่างจากนักศึกษาคณะอื่น ซึ่งหากงานนี้มีการผลิตซ้ำ ภาพจะมีได้แสดงออกมาเหมือนกัน ดังนั้นผลงานการเมืองจึงเป็นเพียงความคิดที่นักรัฐศาสตร์ไม่จำเป็นต้องทำงานด้วยตนเอง นักศึกษา นักวิชาการ ผู้ที่มีความสนใจในการเมืองสามารถทำผลงานชิ้นนี้ได้

ภาพกิจกรรมและการจัดแสดงผลงานการเมืองมโนทัศน์

ภาพที่ 2 Flipchart Drawing 02: Security Dilemma

การผลิตผลงานทางรัฐศาสตร์

ผลงานทางรัฐศาสตร์ที่ใช้องค์ความรู้ทางวิชาการ ได้แก่ หนังสือวิชาการ วิทยานิพนธ์ บทความวิจัย บทความวิชาการ ผลงานดังกล่าวเป็นผลงานที่นักรัฐศาสตร์ผลิตขึ้นจากแนวคิดทางรัฐศาสตร์ ดังนั้นผลงานที่เป็นองค์ความรู้ทางรัฐศาสตร์ และองค์ความรู้ทางการเมือง คือ แนวคิด ซึ่งผู้วิจัยบัญญัติศัพท์ขึ้นโดยใช้คำว่า “การเมืองมโนทัศน์” (Conceptual Politics) ผู้วิจัยเสนอว่า ผลงานทางรัฐศาสตร์ไม่ว่าจะเป็นหนังสือ ตำรา วิทยานิพนธ์ บทความวิจัย บทความวิชาการ เกิดขึ้นมาจากแนวคิด การวางแผน การออกแบบ ดังนั้นแนวคิด ความคิด มโนทัศน์จึงสิ่งที่สำคัญกับมากกว่าตัวผลงาน หรือกล่าวอีกนัยหนึ่งว่า แนวคิดหรือการเมืองมโนทัศน์ คือ ผลงานทางรัฐศาสตร์ที่ ตัวความคิดนามธรรม คือ ผลงานทางการเมือง เช่น ผลงานการเลือกตั้งประกอบไปด้วยบุคคลทำหน้าที่เป็นตัวแทน บุคคลทำหน้าที่เป็นเจ้าหน้าที่ ตัวเลข

ปีที่ 12 ฉบับที่ 1 (มกราคม - มิถุนายน 2566)

คูหา โต๊ะ ประชาชนผู้มีสิทธิ การเลือกตั้ง คือ “การเมืองมโนทัศน์” ซึ่งเป็นแนวคิดที่สำคัญที่สุดเนื่องจากเป็นแนวคิดที่เชื่อมโยงบุคคล สิ่งของเข้าด้วยกันเพื่อสร้างความชอบธรรมให้กับบุคคลผู้ที่จะเข้ามาดำรงตำแหน่งทางการเมือง

สรุปและอภิปรายผลการวิจัย

ผู้วิจัยมีข้อสรุปว่า การการเมืองมโนทัศน์ คือ ผลงานทางรัฐศาสตร์ หรือผลงานทางการเมือง ซึ่งเป็นผลงานที่สำคัญมากกว่าผลงานเชิงรูปธรรมอย่างหนังสือ ตำรา บทความวิชาการ นักรัฐศาสตร์ควรเปลี่ยนแปลงการทำงานวิชาการทางรัฐศาสตร์ โดยการทำงานเพื่อค้นหาวิธีการออกแบบ พัฒนาแผนการเพื่อให้ผู้ศึกษาเข้าถึงสุนทรียภาพทางการเมืองมากกว่า การเขียนพรรณนา หรืออธิบายปรากฏการณ์ทางการเมืองด้วยการประยุกต์ใช้แนวคิดและทฤษฎี และนำเสนอในรูปแบบผลงานวิชาการ

ข้อสรุปข้างต้นมีความสอดคล้องกับขบวนการเคลื่อนไหวทางความคิดของกลุ่มศิลปินแนว “Conceptual Art” ซึ่งเป็นกลุ่มขบวนการทางศิลปะที่ปรับเปลี่ยนนิยามการทำงานศิลปะ และชี้แจงให้เห็นว่า ผลงานศิลปะ คือ แนวคิดของศิลปิน มิใช่ผลงานที่ศิลปินสร้างขึ้น (Alberro, 2003; Smith, 2017; Leuthold, 1999) ดังนั้น ผู้วิจัยจึงเสนอว่า การศึกษารัฐศาสตร์หรือการศึกษาการเมืองเป็นการศึกษาแนวคิดที่เป็นนามธรรม แต่มีการนำเสนอผลงานในลักษณะที่ไม่ให้ความสำคัญกับแนวคิดหรือมโนทัศน์ทางการเมือง ผู้วิจัยจึงใช้วิธีการทำงานศิลปะแนว “Conceptual Art” เพื่อนำเอาจุดเด่นของการศึกษารัฐศาสตร์ หรือ “การเมืองมโนทัศน์” ออกมาให้ปรากฏ

เอกสารอ้างอิง

- กมล โปธิเย็น. (2564). Active Learning: การจัดการเรียนรู้ที่ตอบโจทย์การจัดการศึกษาในศตวรรษที่ 21. *วารสารศึกษาศาสตร์มหาวิทยาลัยศิลปากร*, 19(1), 11-28.
- ชัชพันธ์ ยิ้มอ่อน. (2553). *การวิพากษ์รัฐศาสตร์แนวพฤติกรรมศาสตร์ตามกรอบแนวคิดของฮาเบอร์มาส*. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ชัชพันธ์ ยิ้มอ่อน. (2564). การแปลงมโนทัศน์ทางการเมืองเพื่อสร้างชาติไทยของพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว. *วารสารวไลยอลงกรณ์ปริทัศน์*, 11(1), 39-48.
- ไชยันต์ ไชยพร. (2560). *จอห์น เอลสเตอร์ กับทฤษฎีการเลือกอย่างเป็นเหตุเป็นผล*. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ: หจก. ภาพพิมพ์.
- อนุสรณ์ ลิ้มมณี. (2543). พัฒนาการ แนวคิด และวิธีการศึกษาทางรัฐศาสตร์. ใน *หลักและวิธีการศึกษาทางรัฐศาสตร์* (น. 1-40). นนทบุรี: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช.
- อุทัยทิพย์ เจียวิวรรธน์กุล. (2553). *การวิจัยเชิงปฏิบัติการอย่างมีส่วนร่วม แนวคิด หลักการและบทเรียน*. กรุงเทพฯ: พี.เอ.ลิฟวิ่ง.
- Alberro, A. (2003). *Conceptual Art and the Politics of Publicity*. Massachusetts: The MIT Press.
- Haxthausen, C. (2014). Thinking About Wall Drawings: Four Notes on Sol LeWitt. *Australian and New Zealand Journal of Art*, 14(1), 42-57.
- Leuthold, S. (1999). Conceptual Art, Conceptualism, and Aesthetic Education. *Journal of Aesthetic Education*, 33(1), 37-47.
- LeWitt, S. (1961). *Wall Drawing #1180*. Retrieved from <https://artgallery.yale.edu/collections/objects/236945>.
- LeWitt, S. (1967). Paragraphs on conceptual art. *Artforum*, 5(10), 79-83.
- Smith, T. (2017). *One and Five Ideas: On Conceptual Art and Conceptualism*. North Carolina: Duke University Press.
- Wivel, A. (2019). *Security Dilemma*. Retrieved from www.britannica.com/topic/security-dilemma.

ปีที่ 12 ฉบับที่ 1 (มกราคม - มิถุนายน 2566)

Data Availability Statement: The raw data supporting the conclusions of this article will be made available by the authors, without undue reservation.

Conflicts of Interest: The authors declare that the research was conducted in the absence of any commercial or financial relationships that could be construed as a potential conflict of interest.

Publisher's Note: All claims expressed in this article are solely those of the authors and do not necessarily represent those of their affiliated organizations, or those of the publisher, the editors and the reviewers. Any product that may be evaluated in this article, or claim that may be made by its manufacturer, is not guaranteed or endorsed by the publisher.

Copyright: © 2023 by the authors. This is a fully open-access article distributed under the terms of the Attribution-NonCommercial-NoDerivatives 4.0 International (CC BY-NC-ND 4.0).